

osmansko - JAPANSKI ODNOSI

Iz knjige "Osmanlı Japon Münasebetleri ve Japonya'da Islamiyet", Dr. Hee-Soo Lee (Cemil), Ibrahim Ilhan, Türkiye Dinayet Vakf Yayınlar (Ankara, 1989.)

1. FAZE OSMANSKO-JAPANSKIH ODNOSA

Početak osmansko-japanskih odnosa nalazimo u zadnjoj četvrtini 19. stoljeća, za što možemo reći da je prilično kasno. U tom periodu je u Japanu vladao car Meiji, a u Osmanskom carstvu sultan Abdulhamid-han II.

S krajem uprave šoguna koji su se oslanjali na feudalni sistem, mladi car je vodio politiku otvaranja prema vani i započeo period korjenitih promjena nazvanih "Reforme Meijija". Načinjene su reforme u pravcu modernizacije u oblasti obrazovanja, vojske i uprave. Studenti su odlazili u Evropu odakle su, opet, u Japan dolazili profesori i tehnolozi. Japanci su shvatali da zatvorenost u sebe nije bila od velike pomoći u borbi sa strancima. Zatvaranje u sebe nije otklonilo opasnost od stranih mornarica koje su doplovile u japanske vode. Tako su promijenili mišljenje i odlučili da osvoje moći koje su posjedovali stranci. Trgovinski ugovor s američkim i evropskim državama načinjen u to vrijeme i pod pritiskom, doveo

je zemlju u polukolonijalni položaj.

Japan je poslao jednu delegaciju u Evropu i Ameriku s ciljem da se još jednom razmotre ugovori koji su sadržavali uvjete suprotne principu ravnopravnosti. Kada je Amerika odbila ovaj zahtjev, japanskoj delegaciji u Evropi date su instrukcije da istraži državne i kulturne institucije, jer se ni evropske države nisu htjele približiti promjeni uvjeta ugovora. Razumljivo je da je za ovaj posao trebalo malo više vremena. Pisar Fukuchi iz delegacije koja je vršila istraživanja u Evropi, došao je u Istanbul i izučavao osmanski sistem.

Jačanje Japana na Dalekom istoku uznemirilo je Rusiju. nakon pobjede Japana nad Kinom, Rusija je protiv Japana dobila potporu Njemačke i Francuske. Japan je spram opasnosti od Rusije sklopio, s jedne strane, savez s Engleskom a s druge strane želio je formirati čvrsto savezništvo s azijskim zemljama. Na čelo tih država dolazilo je Osmansko carstvo. Sultan Abdulhamid-han II, koji je vladao Osmanskim carstvom u ovom periodu, namjeravao je, suglasno politici islamskog jedinstva, koju je slijedio, stvoriti

čvrste veze s istočnim svijetom. Sultan Abdulhamid-han govorio je: "Kako je Rusija već stoljećima neprijatelj objema državama, nužno je ozbiljno razmotriti koristi koje će osigurati pakt s Japanom." U isto vrijeme su Englezi savjetovali Mithatpaši da sklopi savez s Japanom. Kako im je interes bio isti, bilo je neizbježno da se između dvije države na dva kraja Azije uspostave čvrste veze.

PRVI KONTAKTI

Prvi zvanični kontakt Osmanskog carstva s Japanom počeo je 1871. godine, dolaskom u Istanbul kao predstavnika japanske države, Fukuchi Beniuchiroa, pisara Ministarstva inozemnih poslova Japana. Fukuchi je bio u sastavu delegacije poslanoj u Evropu, na čijem je čelu bio ambasador Ivakura. Fukuchiju je tada bilo naloženo da ode u Istanbul. On je u ostvarenim kontaktima analizirao opću situaciju u Turskoj i u zvaničnom izvještaju govorio o "mnogobrojnosti turske robe koja je pokazana na Evropskom međunarodnom sajmu". Nakon što se popeo na prijestolje, Abdulhamid II pratio je s velikim zanimanjem izvanredno napredovanje Japana i tražio načina da se okoristi japanskim iskustvom kako bi uzdigao vlastitu zemlju. U Istanbul je sedam godina nakon Fukuchijeve posjete Turskoj, 1878. godine, stigao japanski ratni brod Seiki koji je obilazio Evropu. Kada je stigao u Čanakkale Boazi, zatražio je dozvolu za prolaz posredstvom engleske ambasade. Nakon što je dobio dozvolu lično od sultana, prošao je kroz prolaz i usidrio se u Halič (Zlatni rog). Sultan Abdulhamid, koji je ovu posjetu vidio kao priliku za us-

postavljanje kontakta s japanskim carem, pozvao je zapovjednika broda i tri oficira u Jildiz-Saraj i dodijelio im medalje.

U Istanbul je, opet, 1881. godine, stigla jedna nezvanična delegacija pod vodstvom rođaka japanskog cara, princa Kato Hito.

Ova delegacija, čiji je osnovni cilj bio obilazeći Evropu ubrzati napredovanje Japana, trebalo je ispitati situaciju u Turskoj a zatim predložiti i ostvariti nužne kontakte za uspostavu odnosa između dvije zemlje. Abdulhamid-han II je bio lično zainteresiran da primi ovu nezvaničnu delegaciju po zvaničnom protokolu. Pozvao ih je u posjetu Jidiz-Saraju da bi ih bolje upoznao i tamo im uručio medalje.

Na kraju ovih susreta, japanska delegacije posjetila je sadrazma (velikog vezira) i predložila osnivanje i razvijanje političkih, trgovinskih i kulturnih veza između dva istočna naroda. Veliki je vezir prihvatio ove prijedloge. Ali, bio je potreban oprez da se ne bi uplašila Rusija.

PROJEKAT OSMANSKO- JAPANSKOG TRGOVINSKOG UGOVORA

Japan, koji je nastojao razviti prijateljske odnose s Osmanskim državom, poslao je u Tursku 1881. godine u februaru, jednu delegaciju iz Ministarstva vanjskih poslova. Osmanska vlada je lijepo dočekala ovu delegaciju koja je došla istražiti mogućnost aktivnih odnosa između dvije zemlje.

Delegacija je, obavivši kontakte i istraživanja u Istanbulu, poslala japanskom poslanstvu u Pe-

tersburgu izvještaj o rezultatu istraživanja. U ovom raportu naglašeno je da su u kratkom vremenskom periodu postignut prijateljski i trgovinski savez. Kada se delegacija vratila u Japan isti izvještaj uručen je i Ministarstvu vanjskih poslova. Nakon toga je japanska vlada dala instrukcije poslanstvu u Petersburgu da u skladu s nacrtom dogovora traži sastanak s osmanskim ambasadorom. Upriličen je susret između japanskog konzula Janagihare i osmanskog ambasadora Šakirpaše. Osmanskoj vladi prenijet je nacrt dogovora koji je pripremila japanska vlada. Nacrt trgovinskog ugovora između Japana i Osmanskog carstva sastojao se iz 13 paragrafa i sadržavao je:

- osnivanje poslanstva i trovačkih predstaništava u otvorenim lukama;
- nezavisno odlučivanje poslanstva o problemima koji se mogu pojaviti u vezi s građanima iz ove dvije države;
- mogućnost slobodnog ulaska ratnih brodova u kopnene vode one države koju napadne neka treća zemlja... i tome slično.

Velika je šteta što, uprkos svim naporima Japanaca, ovaj važan sporazum koji je trebao biti koristan i za Japan i za Osmansko carstvo i razviti međusobne odnose, nije potpisan i sproveden u život. Sljedeće Abdulhamid-hanove riječi, barem djelomično, objašnjavaju razloge za ovaj neuspjeh: "Ovakav jedan sporazum bio bi koristan za obje države, iako nisu uspostavljeni trajni diplomatski odnosi. Moramo biti jako oprezni u tursko-japanskim dogovorima da ne bi dospjeli u neugodnu situaciju s Rusijom. Ono što treba imati u vidu da bi

se živjelo u miru s prijateljima koji nas okružuju, jeste ne navlačiti na sebe neprijateljstvo jedne države tako što ćemo s drugom postati prijatelji."

POSJETA PRINCA KOMATSUA ISTANBULU

Približavanje Turske i Japana koje je započelo po dolasku sultana Abdulhamida II na vlast, nastavilo se kao i razvijanje prijateljskih odnosa, iako nikada nije dostiglo željni nivo. Za vrijeme svog istraživanja po Evropi, lični savjetnik japanskog cara grof Koruda uspostavio je kontakte, došavši u Istanbul. U zvaničnim se dokumentima ne govori o cilju ove posjete, ali je očito da je to bilo oživljavanje odnosa koji su pet godina nakon nastojanja na trgovinskom sporazumu bile u zastoju, kao i pripremanje jedne posjete na višem nivou.

Tako je u oktobru 1887. u Istanbul sa svojom suprugom stigao princ Komatsu Akihito, amidža japanskog cara Meiji Mikada. Princ Komatsu, koji je dugo istraživao vojne organizacije po Americi, Engleskoj, Njemačkoj, Rusiji i Francuskoj, došao je, ovaj put, u Istanbul da razvije osmansko-japanske odnose.

Princ Komatsu bio je sin jednog od starih japanskih prinčeva - Fushimija. Kao amidža japanskog cara posjedovao je veliki autoritet i često je obilazio Ameriku i Evropu da bi istraživao razvoj zapadnih zemalja.

Sultan Abdulhamid pokazao je veliki interes za princa i njegovu pratnju i ugostio ih je u Dolmabahče-saraju. Princ je ostvario kontakte i s članovima vlade u Jildizu. Za vrijeme razgovora

s padišahom, princ Komatsu predao je sultanu Chrysantehemum - najveći orden japanskog cara. Sultan ga je rado prihvatio, iako dotada nije priznavao odlikovanja drugih država. Princ je, također, predao sultanu pismo s carevim željama da se između dvije zemlje ostvare politička, trgovinska i kulturna zblizavanja. Nakon ove posjete odnosi su između dvije zemlje oživjeli.

2. SLANJE BRODA ERTUGRUL U JAPAN

Jedan od najvećih događaja polike panislamizma, koju je Abdulhamid II nastojao sprovesti na Dalekom istoku bilo je slanje školskog broda "Ertugrul" pod komandom pomorskog pukovnika Osman-bega u Japan. to je makar i u malom obimu doprinijelo međusobnom upoznavanju kao i otvaranju mogućnosti za kulturne doticaje. Osmanska država koja se, uprkos svim naporima Japanaca, uzdržavala od konkretnih koraka u uspostavljanju bliskih odnosa, bila je ovaj put prinuđena da odgovori na posjetu princa Komatsua. Ali, bio je potreban oprez da se ne pobudi sumnja Evrope, pototovo Rusije. Nakon drugih pregovora, odlučeno je da se u Japan pošalje jedna delegacija bez političkih obilježja. Bio je to školski brod "Ertugrul". Tako će ojačati prijateljske veze s Japanom, a ujedno će biti uručena poruka halife muslimanskom narodu koji živi u zemljama kroz koje brod treba proći. Napomenimo odmah da je ova "poruka" ni usmena ni pisana, bila toplo prihvaćena u zemljama gdje žive muslimani i koje je brod na svom putu posjetio. Ceremonijalno je ispraćen iz Istanbula 14. jula 1889. godine

brod "Ertugrul", na kojem se nalazila delegacija od 655 ljudi, među kojima je bilo 56 oficira, 591 vojnik i neki civilni tehničari. Brod je dočekan s velikim interesovanjem i ljubavlju u islamskim zemljama koje je posjetio duž svog puta. Muslimanski narod je s ovacijama dočekaio sultanovu delegaciju i zbog toga što je po prvi put vidio bord s turskom zastavom. Razlog uzbuđenju bilo je i to što su turski vojnici u grupama od po 100 - 150 osoba zajedno s narodom klanjali u gradskim džamijama. U Bombaju je svaki dan na hiljade ljudi iz grada i okolnih mjesta posjećivalo sultanov brod radi iskazivanja poštovanja halifinim poslanicima. Značaj ove posjete bolje će se razumjeti ako podsjetimo da je u to vrijeme Indija bila engleska kolonija.

Zapovjednik broda Osman-paša krenuo je na put kao pukovnik Osman-beg. U toku putovanja promaknut je u čin admiral, i to mu je saopćeno u singapurskoj luci. Prema onome što je pisao Ministarstvu pomorstva i u pismima koja su objavljena u istanbulskim novinama, putovanje se neočekivano pretvorilo u promociju osmanske vlasti i hilafeta. U ovom se pismu kaže da je "narod okupljen u lukama, oduševljeno klicao sultanu, da je posjećivao brod i klanjao na brodu kao na neovisnoj islamskoj zemlji". Poštovanje i ljubav koje je lokalni muslimanski narod ukazao turskoj delegaciji uznemirili su kolonizatore. Putovanje broda "Ertugrul" trajalo je oko godinu dana i 7. juna 1890. godine lađa je uplovila u japansku luku Jokohama.

Japanski narod je srdačno primio prve predstavnike Osmanske države. Zapovjednik broda i neki oficiri bili su primljeni kod cara. Za vrijeme prijema,

Osman-paša je japanskom caru predao pismo sultana Abdulhamida II, kao i najviši orden Osmanskog carstva i vrijedne padišahove poklone.

Delegacija sa "Ertugrula" ostala je tri mjeseca u Japanu. Nakon što je završila svoju posjetu, krenula je natrag u skladu s naredbom koja je došla iz Istanbula 15. septembra 1890. godine. Sljedeći dan, dok još nije izašla iz japanskih voda, lađu je zahvatio jak tajfun. Udarila je o stijene i potonula. Spasilo se samo 69 ljudi.

Car Meiji, kojeg je nesreća jako potresla, poslao je dvorske ljekare na mjesto nesreće i osigurao liječenje preživjelih mornara. Nešto kasnije, poslao ih je u Istanbul dvjema ratnim japanskim lađama. Došavši u Istanbul, japanske lađe su se usidrile ispred Dolmabahče-saraja. Istanbulski narod ih je toplo i srdačno primio. Zapovjednika lađe je primio padišah lično.

Posjeta broda "Ertugrul" nije mogla s političkog aspekta ostvariti očekivani efekat u osmansko-japanskim odnosima, ali je pomogla u uspostavljanju izravnih i iskrenih veza između naroda dvije države. Nesreća broda rastužila je i japanski i osmanski narod. Japanci su ovu tugu nastojali umanjiti tako što su organizirali kampanju za pomoć porodicama postradalih. Novac sakupljen u kampanji pod vođstvom tadašnjih najvećih japanskih novina "Yiji Šimbun", kao i u drugim kampanjama koje su organizirali tokijski bogataši između sebe, poslan je u Istanbul, 1892. godine, posredstvom poznatog novinara - pisca Sotara Node i šefa Trgovinskog komiteta za Bliski istok Torajiro Yamade. Ove Japace primio je sultan lično. Oni su za vrijeme svog poduzetog borvka u Istanbulu

naučili neke turske oficire da govore japanski jezik. Yamada i Noda su, ujedno, naučili turski jezik, upoznali islamsku vjeru i na kraju postali muslimani.

3. OSMANSKO-JAPANSKI ODNOSI U PERIODU 1902.-1905.

Sultan Abdulhamid-han II je 1902. godine poslao u Japan jednog vjerskog čovjeka po imenu Muhammed Ali. Prema francuskim arhivskim dokumentima, on se radi izgradnje džamije u luci Jokohama susreo s japanskim državniciima i trgovcima - muslimanima u Jokohami. Bilo je oko 30 ovih trgovaca, i to su bili Indijci, Arapi i Iranci. Kako su ostali sami među "nevjernicima", islam ih je ujedinio, iako su pripadali različitim mezhebiga. Prema Muhammedu Aliju, osoba koja je bila posrednik u ovim razgovorima bio je čovjek po imenu Tokada, član japanskog parlamenta. Ovaj čovjek je posjedovao jednu od najvećih ustanova za uvoz-izvoz. Muhammed Ali je, da bi riješio pitanje džamije u Jokohami,

krenuo iz Pekinga 12. juna 1902. godine.

Iz Japana su u Istanbul veoma često stizale pojedinačen i zvanične osobe i delegacije. Jedan od ovih posjeta bio je i posjet japanskog arhitekta dr. Itoa 1904. godine. Dr. Ito je obišao stare džamije u Istanbulu, istraživao osobenosti islamske arhitekture i fotografirao neke stare izložene u Muze-i Humajunu. Istražio je, kvart po kvart, sljedeće osmanske gradove: Ankaru, Konju, Aksaraj, Kajseri, Sivas, Malatju, Harput, Dijarbekir, Mosul, Bagdad, Damask, Bejrut, Jafu, Jerusalem.

4. RUSKO-JAPANSKI RAT (1904.-1905.) I TURSKA

Za vrijeme rusko-japanskog rata, Osmanska država je u Japan kao vojnog atašea poslala pukovnika Pertev-beja (Demirhan). Pukovnik Pertev-bej je 11. avgusta 1904. godine, krenuo iz Istanbula, svratio u Aleksandriju, i nakon skoro identičnog puta broda "Ertugul", stigao 25. septembra u japansku luku Jokohama. Obišao je Tokio i njegovu okolicu. Pukovnik

Pertev-bej, koji je iz Tokija 8. oktobra 1904. godine krenuo brodom za Mandžuriju, pridružio se bitkama u Mukdenu. Kao gost glavnog japanskog zapovjednika admirala Togo obišao je čitav Japan. Na povratku je padišahu predao jedan dug izvještaj o životu Japanaca. Osmanska država je s velikim interesovanjem pratila rusko-japanski rat. Država je o ovom pitanju zadužila jednog vojnog atašea, a i štampa se mnogo bavila tim problemom. Rezultat svega toga bio je prijedlog da se Mirovnoj rusko-japanskoj konferenciji pridruži osmanski sultan.

5. ABDURREŠID IBRAHIMOV OBILAZAK JAPANA

Razvoj osmansko-japanskih odnosa značio je s jedne strane i povećanje interesa Japanaca za islam. Japanci koji su živjeli na skupini otoka relativno izolirani, nisu do kraja 19. stoljeća imali značajnih kontakata s islamom i muslimanima. Začetak prijateljskih odnosa, uzajamne zvanične i nezvanične posjete kao i istraživanje mogućnosti saveza na političkom i trgovin-

skom polju, nužno su japanske vlasti i intelektualce usmjerili na upoznavanje s islamom.

Druga posjeta Japanu (negdje krajem 1908. godine) Abdurrešida Ibrahim-beja (1857 - 1944.), koji zvanično i na prvi pogled nije imao nikakve veze s Osmanskom državom, bila je značajan korak u upoznavanju Japanaca s islamom kao i Osmanlija s Japancima. Nakon što je obišao Turkestan, Sibir, Mongoliju i Mandžuriju, Abdurrešid Ibrahim, tatarski musliman porijeklom iz Rusije, otišao je u Japan brodom koji je isplovio iz ruske luke Vladivostok. On je u Japanu poznat kao "japansko-muslimanski putnik, ruski Tatarin". Pobudio je vanredan interes kod Japanca. Za njega su bila otvorena vrata svih institucija: od grofovskih majura do salona za primanje, od različitih škola do biblioteka, čak do zatvora. On je proučavao sve ove ustanove i skupljao potrebne informacije. U svom nastojanju da izravno upozna Japance, Abdurrešid Ibrahim-bej je vodio razgovore čas u nekom pustom japanskom selu, čas u konaku nekog princa. Čak je postao i članom nekih asocijacija koje su bile predmet njegovih proučavanja. Zašto ovu posjetu ne uzimamo u okviru osmansko-japanskih odnosa?

S obzirom na političku tankoćutnost kojom se približavao zbivanjima u Japanu, ipak se može pretpostaviti njegova direktna veza s padišahom, čak i to da ga je u Japan poslao on lično. Potvrdu nalazimo, kako u Abdulhamidovim, tako i riječima Abdurrešida Ibrahima. Sultan je u godinama progonstva u Selaniku, rekao Fethiju Okyaru: "Primio sam pismo od jednog alima iz Kazana po imenu Abdurrešid Ibrahim, koji smatra svetom dužnošću širiti

islam u Japanu. U tom pismu tražio je od mene da mu u tome pomognem. Ja sam bio halifa islamskog svijeta. A Ibrahim-efendija se razlikovao od naših vjerskih službenika. Poznao je pored turskog, arapskog i francuskog još i ruski i japanski jezik. Obišao je čitavu Evropu. Pisao je da šintoistička vjera ne zadovoljava japansku inteligenciju i da će Japanci prihvatiti vjerski duhovni pokret koji predstavlja logiku, nauku, um, duhovno jedinstvo i svjetsku filozofiju, i da islam sadrži u sebi sve ove attribute, samo su potrebne osobe čija naučna i duhovna snaga dostaje da se objasne činjenice."

Negdje pred kraj ovog obilaska Japana, Abdurrešid Ibrahim je na uporne želje nekih Japanaca da se izgradi džamija odgovorio: "Za taj posao potrebna je dozvola hilafeta." Na taj način ih natjerao da razmišljaju o jednoj drugoj stvari. Ovaj svoj postupak on objašnjava ovako: "Neprestano sam razmišljao o političkoj snazi, civiliziranosti i uzdizanju Japanca. Zaokupljala me misao kako da to povežem s hilafetom."

Kao što se vidi, Abdurrešid Ibrahim je imao veliki cilj. Ali kakva šteta što ga nije uspio ostvariti. Razlog neuspjeha ne potiče od Japana, već, naprotiv, od Osmanlija. Abdulhamid-han II, koji se nalazio na čelu Osmanske države i koji je vodio politiku "jedinstva islama", svrgnut je s prijestolja a država se počela iscrpljivati u beskrajnim ratovima. Takav razvoj događaja ostavio je Abdurrešid Ibrahima bez potpore. Ali, on je nakon mnogo godina ponovo otišao u Japan i ovaj put pokazao ozbiljnu vjersku aktivnost. Kao plod ovih napora, u Japanu je nikao islam.

Kad se upoređi s misionarima koji su posebno obrazovani da

šire kršćanstvo, koji su imali sve vrste materijalne pomoći i bili pod zvaničnom zaštitom svojih država, onda Abdurrešid Ibrahim nije imao ništa osim svoje vjere, kulture, hrabrosti i inteligencije. Nakon komunističke revolucije na hiljade stanovnika Kazana izbjeglo je iz Rusije u Japan. Kazanski muslimani su japanskom društvu ponudili model života islamske zajednice. Ujedno su postali oslonac Abdurrešid Ibrahim-bega, koji je po drugi put došao u Japan. Japanski car je tražio da se u Japan pošalju alimi koji bi objašnjavali islam. Islamski halifa i osmanski padišah, sultan Abdulhamid-han II, opet, govori o nedostacima naših alima. Sultan je, u vezi sa ovim pitanjem, potpuno u pravu. Jer objasniti islam članu jednog stranog društva koje je hiljadama godina živjelo u neznanju nema istu težinu (bolje reći jednostavnost) kao prenošenje znanja učeniku u medresi.

Prvo treba pojmiti ugao gledanja na život i vjeru tog društva. U suprotnom, svaki povoljan rezultat je nemoguć. U skladu s ovim su i riječi japanskog ministra vanjskih poslova koje se nalaze u zapisima s putovanja Abdurrešida Ibrahim-bega. Stari ministar vanjskih poslova Japana, Okama kaže: "Ja sam prije vas u Japanu vidio tri muslimana. Jedan je došao iz Istanbula i predložio nam mnogoženstvo. Ja sam mu rekao da je to suprotno našem zakonu i nikome u Japanu ne možemo to predložiti i da, ako je to islam, takva vjera Japancima ne treba. Poslije je došao jedan čovjek iz Egipta. Želio je predstaviti islam caru Meiji ali nije uspio. Također je došao jedan Indijac, on je bio učen (svjetski) čovjek, i mislim da nije dugo ostao ovdje."

Prema onome što se da naslutiti

ti iz nekih drugih govora, u Japan je dolazilo više osoba da šire islam. Ali kako? Naprimjer, veoma davno došao je jedan tatarski musliman. Njegovo ponašanje pobudilo je sumnju. Protjeran je jer se mislio da je ruski špijun. Drugi jedan egiptaski alim predložio je onima oko cara: “Ako Meiji (Mikado) postane musliman, ja ću doći i postati šejhu-l-islam.”

Postaje jasno koliko je bila na mjestu sultanova zabrinutost o tome kako alimi shvaćaju svijet. Bila je to koncepcija veletrgovca koji ne brine za misao, istraživanje, napor i borbu. Eto zato Abdulhamid-han II nije mogao reći caru Meiji: “Šaljem vam islamske naučnike koje ste željeli. Neka budu prilika za dobro i neka vas Allah uputi na ispravan put.”

Da su se čak i mnogi naši alimi s traženim osobinama, postojale bi druge prepreke za njihovo slanje u Japan. Neprijatelji Osmanlija i islama sigurno bi ustali protiv ovakvog pokušaja. Postojale su mnoge zapreke Evropljana, počevši od Engleza. Oslanjajući se na poslovicu “Iz jedne kapi vode hvata se vlaga” ruski ambasador u Istanbulu bio je veoma sumnjičav zbog poklona koje je japanski car poslao sultanu. U ovakvom okruženju Abdurrešid Ibrahim-bejevo putovanje u Japan bilo je pun pogodak. Recimo da po

“svom načinu shvaćanja svega što postoji” nije, uopće, ličio na druge alime. On je bio sposoban i aktivan musliman koji je mogao shvatiti postojeće stanje svijeta. Bavljenje novinarstvom dalo je jednu novu dimenziju njegovom razmišljanju i njegovim aktivnostima.

Kako je bio ruski musliman, predstavljao je neku vrstu osвете Rusiji koja je bila spremna spriječiti približavanje Japana i Osmanskog carstva.

Abdurrešid Ibrahim-bej je za sedam mjeseci, koliko je ostao u Japanu, obišao cijelu zemlju poput nekog turista. Ali ovaj njegov obilazak nije imao samo turističku svrhu. Stupajući u kontakte s ljudima iz različitih slojeva društva, izučavao je japansko društvo poput nekog sociologa. Nastojao je shvatiti korijene buđenja koje je dovelo Japan do današnjeg stupnja razvoja. U kontaktima s Japancima iz visoke klase, ispitivao je njihov politički i vjerski puls.

Otkrio je kod Japanaca osobine poput pravednosti, jednostavnosti, marljivosti koje su svojstvene i muslimanima. Jer “običaji, moral i način života Japanaca u potpunosti odgovara islamskim običajima i moralu i u osnovi, među njima nema nikakve razlike”.

Drugi problem koji je primijetio bila je aktivnot kršćanskih misionara.

Njihove, u nekim oblastima raširene misije, bile su pogubne za japanski moral i štetne za same Japance. Bio im je potreban islam kao najkraći put da bi se zaštitili od ovih štetnih djelovanja, a i da bi razvili osobine koje su već posjedovali. Ovo svoje viđenje on ovako objašnjava: “Kršćanstvo je počelo kvariti moral Japanaca. Kako se širi rasipništvo, Japanci shvaćaju da će se poremetiti njihov nacionalni ekonomski poredak. Jedini izlaz je u prihvatanju islama. Ako za Japance postoji najsigurniji i najbliži put, onda je to islam.”

Vidimo da su njegove aktivnosti bile krajnje ozbiljne. Ti ozbiljni postupci predstavljaju jedan od najvažnijih faktora njegovog zadržavanja u Japanu i razlog su postizanja nekih rezultata. Jer, da je izašao ne trgove gusto naseljenih japanskih gradova i da je vikao: “Hej, narode! Ja vam donosim poruku islama. Postanite muslimani i spasite se...”, kakav bi rezultat bio? Zapadni misionari širili su mišljenje da je islam vjera zemalja koje propadaju. U svakom slučaju, Japanci bi na ovaj poziv rekli: “Odlazite, spasite prvo sebe!”

Pripremila i prevela s turskog
Sabina Bakšić

m